

Yksilön ja yhteisön vaikutusmahdollisuudet

Iira Tiitta

Asiantuntijakouluttaja

Climate health solutions oy

Iira.Tiitta@clihe.com

For information (3Y)

Johdanto

- ▶ Terveysthuollon kestävämpi tulevaisuus rakentuu yhdessä tekemisestä ja teoista.
- ▶ Jokaisella meistä on mahdollisuus vaikuttaa - omassa työssä ja yhteisössä.
- ▶ Tänään pysähdymme pohtimaan, mitä tämä tarkoittaa meille.

Hoitotyön vaikutus ulottuu monelle tasolle

Yksilö: oma toiminta,
ammattilliset arvot ja eettiset
valinnat

Yhteisö: työyhteisö,
kollegiaalisuus, johtaminen ja
organisaatiokulttuuri

Yhteiskunta: ammattikunta,
päätöksenteko, koulutus ja
tutkimus

Yksilön vaikutusmahdollisuudet

Hoitajan oma toimijuus ja eettinen vastuu ovat vaikuttamisen lähtökohtia.

Yksittäiset valinnat, kuten potilasohjaus, resurssien käyttö ja esimerkillinen toiminta - voivat vahvistaa kestävyttä hoitotyössä.

Tietoisuus ympäristö- ja ilmastokysymyksistä tukee ammatti-identiteettiä ja potilasturvallisuutta.

Ammatillinen reflektio ja jatkuva oppiminen lisäävät vaikuttavuutta arjessa.

Leffers, J., Levy, R. M., Nicholas, P. K., & Sweeney, C. F. (2017). *Mandate for the nursing profession to address climate change through nursing education*. *Journal of Nursing Scholarship*, 49(6), 679-687. <https://doi.org/10.3111/jnu.12331>

Anåker, A., Spante, M., & Elf, M. (2021). Nursing students' perception of climate change and sustainability actions - A mismatched discourse: A qualitative, descriptive exploratory study. *Nurse education today*, 105, 105028. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.105028>

Luque-Alcaraz, O. M., Aparicio-Martínez, P., Gomera, A., et al. (2024). *The environmental awareness of nurses as environmentally sustainable health care leaders: A mixed method analysis*. *BMC Nursing*, 23, 229. <https://doi.org/10.1186/s12912-024-01895-z>

International Council of Nurses. (2021). *Code of Ethics for Nurses*. International Council of Nurses. https://www.icn.ch/sites/default/files/2024-12/ICN_Code-of-Ethics_EN_Web.pdf

Mitä minä voin tehdä?

- ▶ Ottaa ilmasto- ja ympäristövaikutukset osaksi potilasohjausta
 - esim. ravitseminen, liikkuminen, energiansäästö, kestävät elämäntavat
- ▶ Kehottaa työyhteisössä kierrätykseen ja kestävien käytäntöjen vahvistamiseen
- ▶ Ehdottaa kestävän kehityksen sisältöjä perehdytykseen tai koulutuksiin
- ▶ Pitää yllä omaa osaamista ja jakaa tietoa kollegoille
 - toimia “ilmastotietoisuuden lähettiläänä”

Yhteisön merkitys

Työyhteisö ja organisaatiokulttuuri joko mahdollistavat tai estävät muutoksen.

Kollegiaalinen tuki ja yhteinen oppiminen vahvistavat hoitotyön resilienssiä ja vaikuttavuutta.

Yhteisön ja johtamisen tasolla voidaan kehittää kestävä hoitotyön käytäntöjä ja päätöksiä

Avoin keskustelukulttuuri, arvoihin perustuva johtaminen ja monialainen yhteistyö lisäävät vaikuttamismahdollisuuksia

Anåker, A., & Elf, M. (2014). Sustainability in nursing: a concept analysis. *Scandinavian journal of caring sciences*, 28(2), 381-389. <https://doi.org/10.1111/sjoc.12117>

Boakye, D. S., Kwashie, A. A., Adjorlolo, S., & Korsah, K. A. (2024). Nursing Education for Sustainable Development: A Concept Analysis. *Nursing open*, 11(10), e70058. <https://doi.org/10.1002/nop2.70058>

World Health Organization. (2021). *Global strategic directions for nursing and midwifery 2021-2025*. World Health Organization. <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/11723bae-3fd4-46f0-a4ea-9dc8fd153667/content>

Kurth A. E. (2017). Planetary Health and the Role of Nursing: A Call to Action. *Journal of nursing scholarship : an official publication of Sigma Theta Tau International Honor Society of Nursing*, 49(6), 598-605. <https://doi.org/10.1111/jnu.12343>

Kun yhteisö toimii

- ▶ Ympäristötiimit: moniammatillinen työryhmä, joka kartoittaa osaston päästölähteet ja laatii toimenpidelistan (hankinnat, jäte, energia, anestesiakaasut).
- ▶ Koulutus & käytännöt: lyhyet mikrokoulutukset (10-15 min), “yhden muutoksen” kampanjat (esim. jätteiden lajittelun kirkastaminen, turhien kertakäyttötuotteiden karsinta).
- ▶ Johtamisen tuki: mittarit (esim. jäte/hoitopäivä), näkyvä palaute henkilöstölle, pienet palkinnot/kiitos huomioista.
- ▶ Verkostoituminen: jakaminen organisaation sisällä ja ulkopuolella (esim. case-esittelyt, blogit, webinaarit), jotta hyvät mallit leviävät.

Anåker, A., Nilsson, M., Holmner, Å., & Elf, M. (2015). Nurses' perceptions of climate and environmental issues: a qualitative study. *Journal of advanced nursing*, 71(8), 1883-1891. <https://doi.org/10.1111/jan.12655>

Bérubé, A., Diallo, T., Roberge, M., Audate, P. P., Leblanc, N., Jobin, É., Moubarak, N., Guillaumie, L., Dupéré, S., Guichard, A., & Goupil-Sormany, I. (2024). Practicing nurses' and nursing students' perceptions of climate change: A scoping review. *Nursing open*, 11(9), e70043. <https://doi.org/10.1002/nur.10000>

Söderlund, M., Norberg, A., & Hansebo, G. (2014). Validation method training: nurses' experiences and ratings of work climate. *International journal of older people nursing*, 9(1), 79-89. <https://doi.org/10.1111/opn.12027>

Hoitotyön asiantuntemus yhteiskunnallisena voimavarana

Hoitajat ovat terveydenhuollon suurin ammattiryhmä ja lähellä ihmisten arkea.

Heillä on ainutlaatuinen näkökulma terveyden, ympäristön ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen.

Hoitotyön ääni tuo päätöksentekoon inhimillisen, eettisen ja käytännönläheisen näkökulman.

Osallistuminen keskusteluun ja päätöksiin vahvistaa terveyden tasa-arvoa ja kestävyyttä.

Hoitajien asiantuntemus on keskeinen osa planeetan terveyden ja hyvinvoinnin turvaamista.

Luque-Alcaraz, O.M., Aparicio-Martínez, P., Gomera, A. et al. The environmental awareness of nurses as environmentally sustainable health care leaders: a mixed method analysis. *BMC Nurs* 23, 229 (2024). <https://doi.org/10.1186/s12912-024-01895-z>
Kurth, A. E. (2017). Planetary Health and the Role of Nursing: A Call to Action. *Journal of Nursing Scholarship*, 49(6), 598-605. <https://doi.org/10.1111/jns1.12340>
Caraballo-Betancort, A. M., Marcilla-Toribio, I., Notario-Pacheco, B., Moratalla-Cebrian, M. L., Perez-Moreno, A., Del Hoyo-Herraiz, A., Poyatos-Leon, R., & Martinez-Andres, M. (2025). Spanish Nurses' Knowledge and Perceptions of Climate Change: A Qualitative Study. *Nursing reports (Pavia, Italy)*, 15(7), 226. <https://doi.org/10.3390/nursrep15070226>

Vaikuttaminen alkaa yksilöstä, mutta voimistuu yhteisön kautta

- ▶ Hoitotyön vaikutus kasvaa, kun yksilöiden teot kytkeytyvät yhteisiin tavoitteisiin.
- ▶ Yhteisöllinen oppiminen, johtajuus ja jaettu vastuu luovat perustan muutokselle.
- ▶ Kestävän hoitotyön kehittäminen vaatii yhteistyötä eri ammattiryhmien ja organisaatioiden välillä.
- ▶ Hoitajien ääni on keskeinen osa terveyttä, ilmastokestävyyttä ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta koskevaa keskustelua.
- ▶ Tulevaisuuden hoitotyö rakentuu vaikuttamisesta, joka on sekä eettistä että kollektiivista.

Leffers, J., Levy, R. M., Nicholas, P. K., & Sweeney, C. F. (2017). Mandate for the Nursing Profession to Address Climate Change Through Nursing Education. *Journal of nursing scholarship : an official publication of Sigma Theta Tau International Honor Society of Nursing*, 49(6), 679-687. <https://doi.org/10.1111/jnu.12331>

Kiran, D., Sander, W. E., & Duncan, C. (2022). Empowering Veterinarians to Be Planetary Health Stewards Through Policy and Practice. *Frontiers in veterinary science*, 9, 775411. <https://doi.org/10.3389/fvets.2022.775411>

Atta, M. H. R., AbdELhay, E. S., AbdELhay, I. S., Amin, S. M., El-Monshed, A. H., Abdelaliem, S. M. F., Alabdullah, A. A. S., & Eweida, R. S. (2025). Effectiveness of a web-based educational program on climate change awareness, climate activism, and pro-environmental behavior among primary health care in rural areas: a randomized controlled trial. *BMC nursing*, 24(1), 449. <https://doi.org/10.1186/s12912-025-03031-x>

Miksi ja miten hoitotyö ottaa kantaa?

- ▶ Hoitotyön ammattilaiset ovat perinteisesti osallistuneet yhteiskunnalliseen keskusteluun eettisistä ja terveyteen vaikuttavista kysymyksistä.
- ▶ Kannanotot voivat olla lausuntoja, vetoamuksia, julkilausumia tai kampanjoita - mutta aina ne perustuvat hoitotyön arvoihin: ihmisarvo, oikeudenmukaisuus ja vastuu terveydestä
- ▶ Kansainvälisesti hoitajien kannanotoissa korostuvat ilmastonmuutoksen, terveyserojen ja kestävä kehityksen teemat.

ICN- Position statement- Nurses, climate change and health. https://www.icn.ch/sites/default/files/2024-11/Nurses%20climate%20change%20health%20PS_EN.pdf
CFNU position statement on climate change. https://nursesunions.ca/wp-content/uploads/2023/03/2022-10_CFNU-Position-Statement_Climate-Change_EN.pdf
Australian College of Nursing (2024) The Nursing Response to the Climate Emergency [White Paper]. ACN. <https://www.acn.edu.au/wp-content/uploads/white-paper-the-nursing-response-to-the-climate-emergency.pdf>
ANMF position statement - Health, environment and climate change health. <https://www.anmf.org.au/media/cjnnnx1/anmf-position-statement-health-environment-and-climate-change.pdf>
RCN position on climate change. <https://www.rcn.org.uk/About-us/Our-Influencing-work/Position-statements/rcn-position-statement-climate-change>
ANA Position Statement. Nurses' Role in Addressing Global Climate Change, Climate Justice, and Health. <https://www.nursingworld.org/practice-policy/nursing-excellence/official-position-statements/id/climate-change/>

Nurses, climate change and health

Climate change is the single greatest health threat facing humanity with profound implications for human health and well-being. There is a growing and powerful body of evidence showing the escalating scope and severity of health harms and amplified global health inequities as climate variability and change continue. There are multiple connections between climate and health directly affecting health, undermining the social determinants of health and affecting social and human systems. Nursing practice is increasingly affected as more people experience the health impacts of climate change and as these increasingly strain health care systems. As trusted leaders working with people, health care and community organizations and policy makers, nurses are critical climate actors. Increased and accelerated climate action by nurses, including driving climate mitigation and adaptation strategies, policies and programmes, is key to the future of people's health and the planet.

Climate change and health are connected in a number of ways. It directly impacts health through damages and illness caused by extreme weather events such as heat waves, storms, floods and wildfires and indirectly through environmental systems including the rise in air pollution and changing patterns of vector-, food- and water-borne diseases. Climate change also interacts with social and human systems affecting health by contributing to undernutrition, heat stress, mental illness, population displacement, risk of violent conflict, slowing of economic growth and poverty reduction.² The impacts of climate change on health outcomes are moderated by pre-existing vulnerability factors such as demography, geography, biology and health status, socio-political conditions, socioeconomic factors and, importantly, by the strength of health systems and their capacity for adaptation and resilience.^{2,3}

Climate change is a direct result of human activities, primarily through the increase in emissions of greenhouse gases (GHGs) arising from unsustainable energy use, land use and land-use change, lifestyles and patterns of consumption and production.⁴ The health care sector directly and indirectly produces GHG emissions through energy consumption, transport, and product manufacture, use and disposal. Health care

Kannanotto

- ▶ Kannanoton tavoitteena on tuoda näkyviin hoitotyön ääni ja yhteinen näkemys tulevaisuuden suunnasta.
- ▶ Työskentelemme aluksi pienryhmissä, mutta lopputuloksena syntyy yksi yhteinen kannanotto.
- ▶ Tavoitteena on tunnistaa, mitkä asiat ovat tärkeitä hoitotyön vaikuttamisen, kestävyiden ja eettisyyden kannalta.
- ▶ Kannanotto toimii yhteenvetona kurssin keskeisistä teemoista.

Työskentelyohjeet

- ▶ Päivi jakaa teidät pienryhmiin (4-5 henkilöä/ryhmä)
- ▶ Pohtikaa yhdessä:
 - ▶ Mitä teemoja tai arvoja kannanotossa tulisi ehdottomasti olla?
 - ▶ Mikä on hoitotyön vastuu ja rooli tulevaisuudessa?
 - ▶ Mikä viesti halutaan tuoda näkyvästi esiin?
- ▶ Voitte hyödyntää kansainvälisiä kannanottoja ja luennon aikana esitettyjä kysymyksiä
- ▶ Kirjatkaa 2-3 keskeistä ajatusta tai lausetta, jotka voisivat sisältyä yhteiseen kannanottoon.
- ▶ Tuokaa ideanne yhteiseen keskusteluun, jossa rakennamme kokonaisuuden yhdessä.
- ▶ **Yhteinen lopputulos: yhdistämme kaikkien ryhmien ajatukset yhdeksi kannanotoksi, joka kuvastaa yhteistä näkemystä hoitotyön tulevaisuudesta.**

Lisäluettavaa

Asaduzzaman, M., Ara, R., Afrin, S., Meiring, J. E., & Saif-Ur-Rahman, K. M. (2022). Planetary Health Education and Capacity Building for Healthcare Professionals in a Global Context: Current Opportunities, Gaps and Future Directions. *International journal of environmental research and public health*, 19(18), 11786. <https://doi.org/10.3390/ijerph191811786>

Katzman, J. G., Tomedi, L. E., Herring, D., Jones, H., Groves, R., Norsworthy, K., Martin, C., Liu, J., Kazhe-Dominguez, B., & Arora, S. (2022). Educating Community Health Professionals About the Health-Related Effects of Climate Change Through ECHO Telementoring. *Journal of primary care & community health*, 13, 21501319221102033. <https://doi.org/10.1177/21501319221102033>

Luque-Alcaraz, O.M., Aparicio-Martínez, P., Gomera, A. *et al.* The environmental awareness of nurses as environmentally sustainable health care leaders: a mixed method analysis. *BMC Nurs* 23, 229 (2024). <https://doi.org/10.1186/s12912-024-01895-z>

Katzman, J. G., Herring, D., Schramm, P., Tomedi, L., Maury, J. M., Kalishman, S., Kazhe-Dominguez, B., Liu, J., Martin, C., & Arora, S. (2021). Climate Change and Human Health ECHO: Global Telementoring for Health Professionals. *Journal of medical education and curricular development*, 8, 23821205211061019. <https://doi.org/10.1177/23821205211061019>

Katzman, J. G., Herring, D., Wheat, S., Groves, R. J., Kazhe-Dominguez, B., Martin, C., Norsworthy, K., Liu, J., Lord, S., & Tomedi, L. E. (2022). Climate Change ECHO: Telementoring to Improve Climate Literacy for Health Professionals. *AJPM focus*, 2(1), 100051. <https://doi.org/10.1016/j.focus.2022.100051>

Caraballo-Betancort, A. M., Marcilla-Toribio, I., Notario-Pacheco, B., Moratalla-Cebrian, M. L., Perez-Moreno, A., Del Hoyo-Herraiz, A., Poyatos-Leon, R., & Martinez-Andres, M. (2025). Spanish Nurses' Knowledge and Perceptions of Climate Change: A Qualitative Study. *Nursing reports (Pavia, Italy)*, 15(7), 226. <https://doi.org/10.3390/nursrep15070226>

Kiran, D., Sander, W. E., & Duncan, C. (2022). Empowering Veterinarians to Be Planetary Health Stewards Through Policy and Practice. *Frontiers in veterinary science*, 9, 775411. <https://doi.org/10.3389/fvets.2022.775411>

Redvers N. (2021). Patient-Planetary Health Co-benefit Prescribing: Emerging Considerations for Health Policy and Health Professional Practice. *Frontiers in public health*, 9, 678545. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.678545>

Romanello, M., Di Napoli, C., Green, C., Kennard, H., Lampard, P., Scamman, D., Walawender, M., Ali, Z., Ameli, N., Ayeb-Karlsson, S., Beggs, P. J., Belesova, K., Lea, B. F., Bowen, K., Cai, W., Callaghan, M., Campbell-Lendrum, D., Chambers, J., Cross, T. J., ... Costello, A. (2023). The 2023 report of the Lancet Countdown on health and climate change: The imperative for a health-centred response in a world facing irreversible harms. *The Lancet*, 402(10419), 2346-2394. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(23\)01859-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(23)01859-7)

Leffers, J. M., McDermott-Levy, R., Nicholas, P. K., & Sweeney, C. F. (2017). Mandate for the nursing profession to address climate change through nursing education. *Journal of Nursing Scholarship*, 49(6), 679-687. <https://doi.org/10.1111/jnu.12331>

Setoguchi, S., Leddin, D., Metz, G., & Omary, M. B. (2022). Climate Change, Health, and Health Care Systems: A Global Perspective. *Gastroenterology (New York, N.Y. 1943)*, 162(6), 1549-1555. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2022.02.037>

Semenza, J. C. (2021). Lateral public health: Advancing systemic resilience to climate change. *The Lancet Regional Health. Europe*, 9, Article 100231. <https://doi.org/10.1016/j.lanepe.2021.100231>

Healthcare Facility Extreme Weather Resilience and Mitigation. Saatavilla: <https://files.asprtracie.hhs.gov/documents/aspr-tracie-healthcare-facility-resilience-webinar-ppt.pdf>

Bernhardt, J. M., Breakey, S., Sipe, M., & Nicholas, P. K. (2023). The Future of Nursing 2020-2030: The Critical Role of Nurses and Nurse Leaders in Addressing the Health Impacts of Climate Change. *The Journal of Nursing Administration*, 53(6), E1-E3. <https://doi.org/10.1097/NNA.0000000000001289>

WHO. (2024) Health system resilience indicators an integrated package for measuring and monitoring health system resilience in countries. <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/acbe9e83-8a19-4e8c-9389-3aa5266b8576/content>